

Strafarbejds-Kolonien i Gedhus Plantage.

II.

Den i 1899 anslaaede Retning af Straffuldbyrdelse: Fangers Sysselsættelse med strengt legemligt Arbejde i fri Luft og for øvrigt under Vilkaar, der i flere Henseender nærme sig betingelsesvis benaaede Fangers, turde muligt endnu have saa megen Aktualitet, at et Supplement til Beretningen om Forsøget i den nævnte Retning for en Gruppe af Tidsskriftets Læsere ikke vil være uden Interesse. Jeg skal derfor i en noget forkortet Form gengive min officielle

Beretning

om de i For- og Efteraar foretagne Kampagner i Gedhus Plantage og Myremalmsselskabets Plantage.

Endskønt den i Foraaret afholdte Kampagne af forenede pædagogiske og finansielle Hensyn planmæssigt var at betragte nærmest som en Afslutning af Forsøgskampagnen i afvigte Efteraar, vare Erfaringerne fra denne saa af-

gjort gunstige, at der hverken fra Plantningsselskabernes eller Fængselsvæsenets Side næreredes Betænelighed ved allerede paa daværende Tidspunkt at kontrahere om Anvendelsen af en udvidet Arbejdskraft. Da tillige (som Følge af Tilvæksten af Mandskabet) den fra Efteraarskampagnen uforsøgte Plantningsvirksomhed reduceredes til en meget kort Periode, medens selve Kampagnen udstrakte sig til $2\frac{1}{2}$ Maaned, tabte den saa at sige fuldstændig Karakteren af Supplement til Forsøget og fremtraadte som en Kampagne for sig.

For af Hensyn til Plantningen at kunne aabne Kampagnen eventuelt 1. April, paabegyndtes Mandskabets Træning allerede i Februar ved Grusgravning paa Straffeanstaltens Mark, afbrudt ved Kurvefletning i Lokalerne, naar Kuldegraden hindrede Grusets Harpning.

Plantningsselskabet turde imidlertid først ved Midten af Maaneden erklære Jorden bekvem til Arbejde, og Udrykningen skete da snarest efter, nemlig den 20. April, efter at den nødvendige Reparation af Gedhus's Lokaler og Udtransport af Lejrmateriel m. m. umiddelbart forinden var foretaget.

Fraset den Omstændighed, at Transporten af Fangerne formedelst disses med 5 forøgede Antal krævede en Vogn mere (4) end under Forsøgskampagnen, foregik Udrykningen fuldstændig planmæssigt.

Fangestyrken, 20 Mand, mellem hvilke befandt sig samtlige de efter Forsøgskampagnen endnu ikke løsladte Fanger, var i Medfør af kgl. Resolution af 7. Marts sidstleden (ved hvilken Betingelsen for Medtagelse af Løsgængere udvidedes) sammensat som nedenstaaende Fortegnelse udviser.

Befalingsmandskabet var som i Fjor 3 Mand. Afløsning indrømmedes dog efter den halve Kampagnes Forløb saaledes, at to af de i Forsøgskampagnen anvendte Betjente deltog med en uøvet Betjent og senere den tredje af de førstnævnte Betjente med to ikke tidligere anvendte.

Løbe-Nr.	Alder.	Livstilling.	Forbrydelse.	Straffetid.		Tidligere Straffe i alt / deraf off. Arb.	Stadium ved Kampagnens Begyndelse.	Dato for Løsladelsen eller betingelsesvis Benaadning.	
				Tugth.	Forbh.				
1	34	Bagersvend	Tyveri	3		$\frac{4}{1}$	1) 4 Kl.	$\frac{21}{10}$ 1900	} Have deltaget i Forsøgskampagnen; førstnævnte som Lejrkok.
2	39	Arbejdsmd.	do.	6		$\frac{3}{1}$	O. S.	$\frac{14}{13}$ —	
3	41	Tyende	Forsøg paa Voldtægt og paa Drab.	8		$\frac{1}{0}$	O. S.	$\frac{20}{3}$ 1901	
4	31	Tjenestekarl	Voldtægt		5	$\frac{2}{0}$	2) 5 Kl.	$\frac{18}{6}$ —	
5	40	Husmand	Manddrab	Livstid		$\frac{1}{0}$	3) 5 Kl.	$\frac{4}{5}$ 1906	
6	54	Daglejer	Tyveri og Betleri.	2		$\frac{18}{4}$	4 Kl.	$\frac{18}{6}$ 1900	
7	49	Arbejdsmd.	Tyveri	2		$\frac{10}{4}$	4 Kl.	$\frac{4}{8}$ —	
8	40	do.	do.	3		$\frac{7}{5}$	5 Kl.	$\frac{20}{9}$ —	
9	34	do.	do.		2	$\frac{6}{2}$	4 Kl.	$\frac{11}{10}$ —	
10	47	do.	Brandstiftelse	8		$\frac{16}{4}$	O. S.	$\frac{18}{1}$ 1901	
11	36	do.	Tyveri og Betleri	3		$\frac{18}{3}$	4 Kl.	$\frac{11}{2}$ —	
12	36	Tilf. Arbejde	Tyveri	3		$\frac{8}{4}$	4 Kl.	$\frac{17}{5}$ —	
13	38	Slagtersvend	Forsøgt Voldtægt	3		$\frac{19}{5}$	4 Kl.	$\frac{19}{4}$ —	
14	54	Arbejdsmd.	Tyveri	3		$\frac{11}{6}$	4 Kl.	$\frac{27}{4}$ —	
15	34	Tilf. Arbejde	do.	4		$\frac{12}{4}$	5 Kl.	$\frac{20}{5}$ —	
16	34	Arbejdsmd.	Tyveri, Hæleri og Betleri.		$3\frac{1}{2}$	$\frac{19}{4}$	5 Kl.	$\frac{4}{7}$ —	
17	44	do.	Blodskam	4		0	5 Kl.	$\frac{9}{9}$ —	
18	35	do.	Tyv, ul. Omg. med Hitteg., fors. Voldtægt og Betleri.		4	$\frac{2}{2}$	5 Kl.	$\frac{20}{9}$ —	
19	41	do.	Brandstiftelse, Tyveri og Betleri.	10		$\frac{4}{3}$	O. S.	$\frac{28}{12}$ —	
20	43	do.	Blodskam og uterl. Forh. overf. Moder.	8		$\frac{2}{0}$	5 Kl.	$\frac{12}{2}$ 1903	

1) Løbe-Nr. 1 er oprykket i 5 Kl. $\frac{2}{4}$ 1900. 2) Løbe-Nr. 4 er oprykket i O. S. $\frac{18}{4}$ 1900. 3) Løbe-Nr. 5 er oprykket i O. S. $\frac{4}{5}$ 1900.

Fængselsinspektøren deltog i Udrykningen og forblev en Uges Tid i Kolonien.

Arbejdet, Plantning af 120,000 Rødgran og Bjergfyr i de af Fangerne om Efteraaret gravede Huller, tilendebagtes allerede til Maanedens Udgang, en kendetligt kortere Tid end af Plantningsselskabet beregnet. Hulgravningen tog derefter sin Begyndelse i Steen Blichers Plantage og fortsattes i Myremalmsplantagen fra 12. Juni til Kampagnens Slutning. Pensum: 200 Huller (14 × 14") opnaaedes efter ca. 1 Maanedes Forløb af samtlige Fanger; et stort Antal af disse drev det gennemsnitlig daglig til 300, to til 400 og en til 500 Huller, hvilke sidstnævnte Præstationer efter fagkyndiges Udsagn næppe vil kunne naas af øvede Akkordarbejdere.

Fra Plantningsselskabets Side paaskønnedes dette ihærdige Arbejde paa forskellig Vis: dels tillod Plantørerne, at Arbejdet ophørte saa meget tidligere som Gangen fra Arbejdsstedet til Gedhus nødvendiggjorde (i Myremalms Selskabets Plantage udgjorde Vejlængden ved Kampagnens Slutning allerede 3600 Alen), dels tilbød Plantningsselskabet at udbetale de flinkeste Fanger en Præmie.

Men ogsaa paa anden — for øvrigt for Fangerne mindre behagelig — Maade godtgøres deres Flid: en Fange er midlertidig Invalid formedelst Ledevand i Knæet, to formedelst Nerverelammelse i Haanden. Quasikyndiges Opfattelse af Hedearbejdet som et rent Slaraffenliv synes derfor temmelig lidt begrundet.

Sundhedstilstanden har — fra regnet de sædvanlige Fordøjelsesuregelmæssigheder, foranledigede ved Forandring i saa at sige samtlige Livsvilkaar — været tilfredsstillende. Næppe ganske uden Indflydelse i saa Henseende anses Nydelsen af det Drikkevandet iblandede Havremel, der desuden gør Vandet til en læskende, nærende og ret velsmagende Drik. Yderligere varieredes Middagsmaden noget, særlig ved Mælke-mad i Stedet for den ene af Ugens Gange Ærter. Det intense fysiske Arbejde nødvendiggjorde ikke des mindre i en længere Periode et dagligt Tillæg af 20 Kvint Brød pro persona.

Lægetilsyn foretoges omtrent ved Kampagnens Midte. Medicinregningen udgjorde ca. 19 Kr., væsentligt for Midler til ydre Brug. Særligt fraset Udgiften til disse har den forholdsmeessige Medikamentudgift været betydelig lavere end i Straffeanstalten.

Gudstjeneste afholdtes formedelst de mange Helligdage, der faldt i Kampagnen, 2 Gange af Fængselspræsten, desuden 1 Gang af Sognepræsten i Grove Sogn, ved samtlige Lejligheder med fuld Tilslutning fra Fangernes Side.

Forholdet, saavel over for Befalingspersonalet som mellem Fangerne indbyrdes, har, som under Forsøgskampagnen, været i alle Henseender tilfredsstillende. Ingen Advarsel har været foranlediget.

Den religiøse Trang, som i Fjor gav sig Udslag i ugentlig Andagtsafholdelse, har været kun lidt fremtrædende; kun en Søndag har Anmodning desangaaende fundet Sted. Fangerne have imidlertid under den daglige Bøns Afholdelse aldrig ladet det skorte paa Andagt.

Fritidsbeskæftigelsen har været de fra Foraarskampagnen kendte Kastespil varierende med lidt Boldtspil uden for Lejren og Udflugter af $\frac{1}{4}$ Mils Udstrækning. Det bedste Tidsfordriv har imidlertid været Fangernes Sang til den en musikalsk Medfange af en privat Giver tilsendte Violin.

Bogsamlingen er benyttet noget efter Arbejdstiden om Aftenen; om Middagen søge Fangerne umiddelbart efter Maaltidet den mageligste Stilling for Hvile, den de da tage udstrakte paa Bænke, løse Brædder eller i Mangel af andet den bare Jord.

Brevskrivningen er for de fleste Fangers Vedkommende ikke stor. Selvfølgelig omhandles i Reglen Forholdene i Kolonien. Da det formentlig ikke anses uden Interesse at kende Fangernes Anskuelser om Friluftstraffuldbyrdselsn, hidsættes forskellige Udtog af saadanne Breve:

Nr. 17. . . . . Nu ere vi komne ud paa Heden. Du kan tro, det er et anderledes Liv end som at være inde-

lukket, det er et svært Arbejde, men jeg er Gud ske Lov sund og rask, saa det gaar nok. Vi planter og graver Huller til at plante i til næste Aar; vi graver dem 14" dybe og 14" brede, men saasomt vi have taget Græstørven af, støde vi paa Noget, som kaldes Al, det er næsten saa haardt som Cement, saa Du kan tro, jeg er træt om Aftenen, naar jeg lægger mig til Ro. Vi skal grave 200 Huller om Dagen, det kan jeg ogsaa naa, naar de ellers ikke er altfor slemme. Jeg har aldrig arbejdet saa haardt før som nu, men det er ligegodt bedre at arbejde ude i den fri Luft end som at staa og hænge over Væven, og saa leve vi meget bedre end som hjemme paa Anstalten, vi faar en udmærket og stor Portion kraftig Middagsmad og Kaffe om Morgen, inden vi marcherer ud, og saa faar vi Te om Aftenen, vi faar mere Ost og Fedt end som hjemme; og Du, sikken Appetit jeg har faaet! to Rundtenommer Rugbrød med Fedt paa til min Kaffe, og de er mindst hver 1 Tom. tykke. Fornøjelse har vi ogsaa herude: om Søndagen spiller vi Kegler og Langboldt, og saa skulde Du høre en Fuglesang fra Morgen til Aften. Om Aftenen maa vi røge en Time og om Søndagen den halve Dag, saa Du kan se, jeg har det meget godt. Det er et underligt Vejr, vi har herude: den ene Dag er det 24 Graders Varme, den anden Dag er det en Hundekulde. Store Bededags Aften fik vi hver to Hveder til vor Te, dem gav Inspektøren os af sin egen Lomme; nogle Herrer, som har været her ude at se, hvorledes vi arbejde, har givet os Tobak og Chokolade, saa Du kan tro, det var noget Nyt at smage, men det Allerbedste var, at en mig ubekendt Herre har sendt mig en Violin, som jeg maa laane at spille paa i min Fritid, og hvormed jeg morer mine Medfanger, stakkels Mennesker, nogle af dem synge meget godt, saa Tiden gaar godt for mig.

Her er mange Hedelærker; jeg har ogsaa set Hugorme, Firben og Harer, Mennesker se vi ikke mange af. . . . .

Nr. 5. . . . . Du ved vel, at jeg arbejder ude paa Alheden, og Du vilde vel gerne vide, hvorledes jeg har det. Jeg befinder mig rigtig vel, det er et sundt Arbejde, men det er ogsaa et strængt Arbejde at grave den haarde Al dybt nok. Vi faa efter Forholdene en meget god Forplejning og har som Fanger stor Begunstigelse i vor Fritid, hver Aften samt Søndag Eftermiddag tillades det os at røge Tobak. Jeg er nu med tredje Gang; at arbejde i den fri Luft er langt bedre for Sundheden end at sidde indespærret.

Nr. 11. . . . . Ja, Du kan tro, det er noget Andet end at staa og se paa, at en Dampvæv arbejder; her maa vi bruge Lemmerne, for Jorden her ude paa Heden er haard at bide i somme Steder, men meget hellere vil jeg være her ude i den friske Luft end staa inde, det er en hel anden Tilværelse . . . . .

Nr. 14. . . . . Jeg er rask her ude paa Heden, hvor vi ere 20 Mand beskæftigede med at grave Huller. Du kan tro, det er et haardt Arbejde, men Tiden gaar godt, og den friske Luft styrker og sætter Kulør baade paa Sjæl og Legeme, saa jeg, naar jeg slipper ud af Straffeanstalten, vil have dobbelt Lyst til Arbejdet udenfor . . .

Nr. 18. . . . . Jeg er paa Alheden at grave Huller, hvori der skal plantes Gran og Bjergfyr. Arbejdet bliver udført af 20 Fanger, hvoraf den ene er Kok. Det er et haardt Arbejde, men vi har det ellers godt i alle Maader, for Betjentene, som vi har, ere flinke mod os, og vor Inspektør er godt tilfreds med vort Arbejde, for vi faar Ros, hvergang han kommer ud til os. . . .

Nr. 20. . . . . Jeg vil fortælle Dig, at jeg er ude paa Alheden, og Du kan tro, at det er strængt Arbejde, men med Guds Hjælp gaar det nok. Jeg vil blot ønske, at jeg kunde faa min Frihed; her ude paa Heden har vi megen Frihed og Tilladelse til at røge Tobak, hvilket Altsammen er godt, men den rigtige Frihed er dog den bedste. . . . .

Nr. 2. . . . . Jeg har faaet Lyst til at bosætte mig ude paa Hedeegnen, og det er lidt om det, jeg nu vil skrive. Jeg kan nemlig faa et Hus at købe, grundmuret og kun 6 Aar gammelt, der er 11 Tdr. Land til, og det er altsammen Mosejord. Det kan købes for 600 Kr., men der skal ikke udbetales mere end 200 Kr. Nu kan Du jo tænke over det, og, hvis Du gaar ind paa det, lade mig det vide; jeg vil saa se, om jeg ikke kan faa det i Orden, inden jeg forlader Straffeanstalten. . . . .

Nr. 19. . . . . Vi skal ud paa Heden igen i August, det er et haardt Arbejde, men vi faar en meget god Kost. . . .

Nr. 23. . . . . Arbejdet her er meget strængt, men saa faar vi til Gengæld en god Kost, og som ekstra Frihed kan nævnes, at vi har Tilladelse til at røge Tobak. . . . .

Nr. 12. . . . . Nu har vi snart været hjemme en Maaned, men skal med det første paa Heden igen, og det er jo ogsaa det bedste for den friske Lufts Skyld; tillige kan vi gaa ud og ind, som vi vil, og faa gode Bøger at læse i, saa vi kan jo ikke forlange mere. Og dette Arbejde, de har begyndt paa, er jo for at gøre os til bedre Mennesker for Fremtiden, saa at vi kan føre et ordentligt Liv, naar vi engang kommer ud, og vi selv vil hjælpe til. Det var jo ogsaa paa den høje Tid, hvis vi vil vente at blive til noget, og vil jeg bede

Gud om, at han vil hjælpe mig for Jesu Skyld fremad paa den gode Vej, at jeg ikke skal gøre ham mere Synd, end jeg har gjort baade ham og Jer, og jeg ved, at han har tilgivet mig denne Gang. . . . .

Kolonien har saavel i sine indre Forhold som i Forholdet til Omverdenen været Genstand for ret livlig Udvikling. Den meget primitive Indretning af Kurvemagertelt og Vindskærme er erstattet med saavel rummeligere som solidere Konstruktioner, hvorhos en — rigtignok ikke meget stor — Køkkenhave er anlagt. Foruden med Sognepræsten (som foran nævnt) er Kolonien ogsaa traadt i Forbindelse med Distriktslægen, til hvem i paakommende Tilfælde bekvemmere vil kunne rekurreres end til anden Læge; yderligere er ved Velvilje af Generaldirektøren for Postvæsenet den tidligere over Viborg befordrede Brev- og Pakkepost ændret til en ulige hensigtsmæssigere Route via Herning.

Kampagnen afsluttedes den 29. Juni. Mandskabets Tilbageføring skete planmæssigt. Af Materiellet efterlodtes i Kolonien og Plantørboligen »Kragssøhus« alt, hvad ikke nødvendiggjordes for Mandskabets kortvarige Ophold i Straffeanstalten til Efteraarskampagnen.

Overensstemmende med kgl. Resolution af $\frac{20}{6}$ f. A. opløstes Mandskabet i mindre Hold, der efter Straffetid og resterende Straffetid anvendtes til resp. Havedyrkning, Grusgravning og udvendigt Rengøringsarbejde. Efter omtrent en Maanedes Forløb formeredes Hedemandskabet atter for efter nogle Dages Sammenarbejden i Gravning at genoptage Arbejdet paa Heden.

Kampagne III, der afholdtes i Myremalmsselskabets Plantage fra 3. August til 2. Oktober, var i Henseende til Aarstid den i afvigte Efteraar, i Henseende til Arbejdsstyrken den i Foraaret foretagne Kampagne saa lig, at den, saameget mere som Planen for Frem- og Tilbageføring af

Mandskabet og Materiel samt førstnævntes senere Fordeling i Straffeanstalten paa det nøjeste efterfulgtes, ikke behøver nærmere Omtale. Kun bemærkes:

Af de deltagende Befalingsmænd vare to ikke tidligere anvendte.

Foruden de i tidligere Kampagner anvendte Fanger have efternævnte deltaget:

Løbe-Nr.	Alder	Livs- stilling	Forbry- delse	Straffetid.		Tidligere Straffe ialt / deraf offentligt Arbejde.	Stadium (ved Kam- pagnens Begyn- delse).	Dato for Løs- ladelsen eller betingelses- vis Benaad- ning.
				Th.	Fbh.			
21	50	Arbmd.	Blodskam Tyveri og	2		$\frac{3}{4}$	4 Kl.	$\frac{12}{1}$ 1901
22	48	do.	Løsgæn- geri.	2		$\frac{5}{2}$	4 Kl.	$\frac{12}{1}$ 1901
23	30	do.	Tyveri.		$4\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4}$	O. S.	$\frac{27}{3}$ 1901

Arbejdet: Hul- og Rendegravning har som Helhed været begunstiget af Vejret (Kurvefletning har derfor kun fundet Sted i mindste Udstrækning); ligeledes har Jordbunden været efter Omstændighederne bekvem.

Vanskeliggørende Arbejdsmængden har selvfølgelig Vej-
længden været, idet samme efterhaanden som Gravningen
skred fremad naaede 5,800 Alen. Da denne Afstand til-
bagelægges 2 Gange hver For- og Eftermiddag, altsaa ca.
2 Mil, er det mere forstaaligt, at Fangerne bleve gennem-
trætte, end at de, uagtet de herved afkortede Tiden til Ar-
bejdet med 3 Timer, præsterede gennemsnitlig 33 à 50 %
over Pensum. Den ledende Plantør erklærede da ogsaa
Fliden og Resultatet: Færdiggørelse til Plantning af ca. 150
Tdr. Land, større end private Arbejdsfolks.

Sundhedstilstanden har været god, Lægetilsyn har ikke
været fundet nødvendigt. Medicinforbruget som under for-
rige Kampagne 18—19 Kr.

Gudstjeneste er afholdt to Gange, resp. ved Fængsels-
præsten og Præsten i Grove Sogn.

Det disciplinære som moralske Forhold har som tidligere været fortrinligt. Ingen Straf eller Advarsel er tildelt.

De resp. under og mellem Kampagnerne løsladte Fanger ere hver af Fængselselskabet ydede en Penge- eller Beklædningshjælp, af Straffeanstalten et eller to Fotografier fra Kampagnen.

Kolonien, der jævnlgt er inspiceret af Embedsmænd fra Straffeanstalten, besøgte den 28. August ved en af Plantningselskaberne arrangeret Ekskursion af et større Selskab i Hedesagen interesserede, hvorimellem Hs. Ekscell. Justitsministeren, Formanden for Bestyrelsen af det danske Hedeselskab, Amtmanden over Ringkøbing Amt m. fl.

Med Tilladelse af Overinspektionen for Fængselsvæsenet er Kolonien i Løbet af Kampagnerne besøgt af to udenlandske og to danske Forfattere samt en dansk Kunstner, yderligere af Fængselsetaten et større Antal Embedsmænd og Betjente.

— Saa vidt Beretningen. Paa nærværende Tidspunkt at angive Forholdet mellem Resultaterne af resp. Friluftsbehandlingen og den til Løsladelsen fortsatte Behandling inden Laas og Gitter, lader sig, uagtet Forsøgenes særdeles tilfredsstillende Udfald, selvfølgelig ikke gøre; dertil maa Forsøgenes Kortvarighed og ringe Individantal, men særligt Tiden efter Straffen, i hvilken Paavirkningen skulde gives Lejlighed til at vise sig, anses absolut utilstrækkelig. Imidlertid medfører Friluftsbehandlingen paa Forhaand saa væsentlige Rehabilitationsbetingelser, at den — under for øvrigt lige Vilkaar efter Straffen — berettiger til den Slutning, at Tilbagefaldsprocenten vil kendeligt formindskes. Godtgjort er under alle Omstændigheder,

- at Fangernes legemlige Sundhed i høj Grad befordres,
- at Arbejdsdueligheden vedligeholdes,
- at Lysten til regelret Arbejde fremmes,
- at Fangerne vænnes til at indse, at strængt legemligt Arbejde ikke nødvendiggor Nydelsen af Spirituosa.
- at Selvgatelsen udvikles.

N. Backe.